

El claustre del monestir és problemàtic. La restauració no agrada tothom.

Esquerdes i disputes a Sant Cugat

El monestir de Sant Cugat s'ha convertit en l'obra més conflictiva de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya. Al 1992 ja va saltar la polèmica pel mal estat del claustre romànic del monestir. En aquell moment un estudi d'estabilitat i de resistència alertava de la situació dels arcs i de les columnetes del claustre inferior. Les conclusions eren alarmants: el claustre es podia enfonsar en qualsevol moment. Requeria una actuació immediata. L'obra d'apuntalament i de consolidació del claustre fou encarregada a Antonio Castro, amb l'assessorament de Fructuós Manà, que eren els arquitectes que havien elaborat l'informe. Les obres es van fer al llarg del 1993. Després el Departament de Patrimoni va encarregar a Castro la consolidació de la façana sud. Aparentment hom havia superat la crisi i els treballs avançaven sense maldecaps. Però fa pocs mesos Castro ha presentat la renúncia: ha denunciat manca de coordinació de les diverses interven-

cions en el monestir i la necessitat d'elaborar un pla director. Les seves manifestacions han tornat a aixecar turbulències sobre la restauració del monument. Per la seva banda, la Generalitat no ha volgut fer cap declaració, al·legant que en un dia d'aquests convocarà una conferència de premsa per donar la seva versió dels fets.

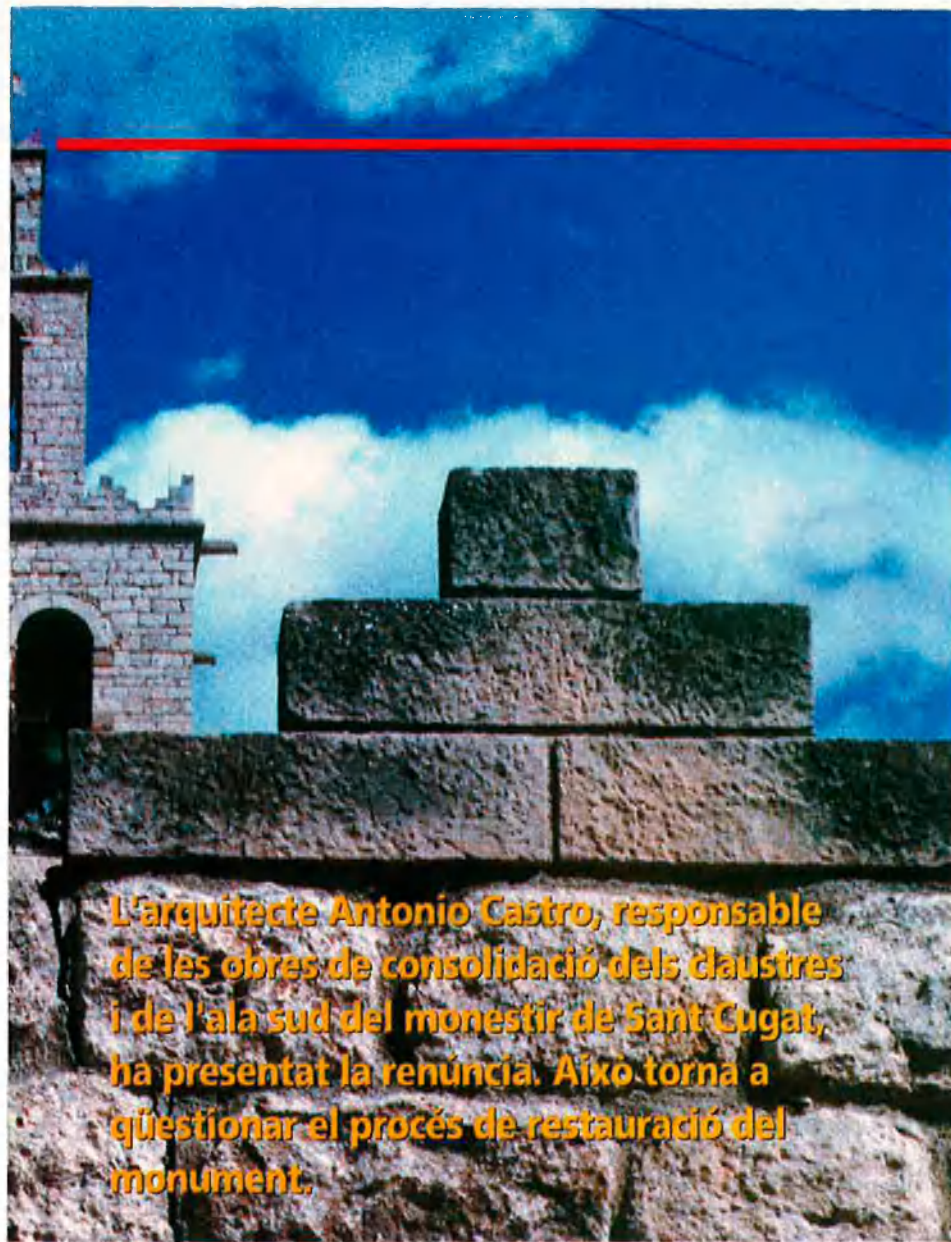
Un resultat confús. Antonio Castro és professor titular del Departament de Construccions Arquitectòniques de l'Escola Superior d'Arquitectura de la UB. Especialista en història de la construcció i en patologies i sistemes d'intervenció en el patrimoni arquitectònic, va actuar en la consolidació del claustre amb la col·locació d'uns tirants per contrarestar la càrrega de les voltes. També va resoldre l'espai de les escales que duen al claustre superior. Una obra sòbria i neta, de continuïtat amb els elements originals.

Coincidint amb aquests treballs, des de l'octubre del 93 al febrer del 94, hi hagué unes excavacions arqueològiques al pati

del claustre. Qualsevol visitant les pot veure, perquè foren a cel obert, fins al nivell de la basílica paleocristiana. El responsable d'aquestes obres és l'arqueòleg Eduard Riu, si bé el treball de camp és de Mònica Blasco.

També a partir del febrer del 94 va començar una altra intervenció significativa: la rehabilitació de la sala capitular, una habitació quadrada adjacent a l'església, que dona al claustre i que és a tocar les escales. L'obra fou dirigida per Alfred Pastor, arquitecte del Servei de Patrimoni i responsable de la secció de restauració del monument. És arran d'aquesta obra que comencen els problemes, segons Antonio Castro. S'explica: "Alfred Pastor es negava a parlar amb mi. Vista aquesta actitud vaig escriure una carta a Antoni Navarro, de la qual no vaig tenir resposta".

Antoni Navarro és el cap del Servei del Patrimoni Arquitectònic. En la carta Castro escriu: "El motiu de la present és de manifestar-te el meu desacord amb la marxa general de les obres. Les inter-

L'arquitecte Antonio Castro, responsable de les obres de consolidació dels claustres i de l'ala sud del monestir de Sant Cugat, ha presentat la renúncia. Això torna a qüestionar el procés de restauració del monument.

ferències i la falta de coordinació entre els treballs que es realitzen a la sala capitular, la zona contigua a l'absis i els que jo dirigeixo han provocat allò que al meu parer és un resultat confús". Castro critica les solucions aplicades al pati del claustre i als acabats de la sala capitular. Segons l'arquitecte: "És un error de deixar al descobert el pati, que apareix com si fos una piscina enmig del claustre. I pel que fa a la sala capitular, la manca d'unitat del conjunt és més que evident. Per exemple, a les escales jo utilitzo un paviment continu, mentre que Pastor hi posa dos tipus de paviment diferent i de dos colors: al centre lloses aïllades i als cantons granit. També em sembla increïble que hagi substituït una reixa del s. XVIII per una porta de vidre". De totes maneres, afegeix: "Són aspectes que em preocuparen molt i que lamento, però no me'n puc exclamar perquè en el seu moment els vaig acceptar".

Una esquerda inquietant. "Però les coses es compliquen —continua Castro—

quan al mur de davant de l'església, que tanca el recinte, apareix una esquerda de més d'un centímetre d'ample. Aquest mur havia estat rejuntat feia tres anys; per tant, era una situació anòmala, oïmés quan l'esquerda apareix al mig, a la part més gruixuda —normalment les parets es parteixen per les zones més dèbils". En veient l'anomalia, Castro encarrega un estudi geològic del vessant sud-est de la muntanya (abans ja n'havia encarregat un altre sobre el subsòl, una prospecció amb georadar, lliurada al Departament el dia 2 de desembre).

Comença un joc de cartes creuades: Castro comunica per fax a Alfred Pastor la necessitat d'obrir un pou davant la muralla per estudiar més directament l'origen de l'obertura. Pastor li contesta que necessita més informació sobre el pou que pretén obrir: característiques físiques, cost, control arqueològic, si s'escau, i justificació de l'operació, per tal de demanar-ne l'autorització necessària. Antonio Castro li respon que ignora el cost de l'obra

—“encara que una intervenció d'aquest tipus costa al voltant de les vint mil pessetes”, comenta l'arquitecte— i que no té cap interès arqueològic, perquè el propòsit és d'arribar a una claveguera de construcció recent, que a parer de Castro és la causant de l'esquerda. La darrera resposta de Pastor és taxativa: “D'una banda no sé veure la utilitat de conèixer l'origen de l'esquerda de la muralla i d'una altra no podem autoritzar treballs per administració. Per tant, i sentint-ho molt, no puc contestar-te afirmativament”. La carta és de l'1 de desembre del 1994. Vint dies després, Antonio Castro presentava la renúncia.

Sense pla director. L'arquitecte Fructuós Manà, catedràtic del mateix departament que Antonio Castro i assessor en estructures del monestir, ha seguit de prop el conflicte. Per ell el problema sorgeix, en part, d'una difícil relació personal: “El tema s'ha mogut en l'àmbit de la incomprensió personal; hi ha hagut manca de sintonia. Castro és de tarannà nerviós i apassionat, i Pastor és un arquitecte de l'administració. No hi ha hagut diàleg i els punts de discòrdia cada vegada s'han anat fent més insostenibles”. Ara bé, Manà està preocupat per l'esquerda. Els resultats de l'estudi sobre el subsòl han donat una idea més clara del seu origen. Per ell, es tracta d'un fet molt nou i poc assumit. Però “sembla que es produeix un moviment de gran abast, encara que molt lent, del vessant que mira al Tibidabo. És un vessant inestable. El moviment no es pot deturar, però es poden adoptar solucions per millorar-ne el comportament, solucions de tipus urbanístic per alentir-lo”.

La renúncia de Castro és provocada, segons ell, per la necessitat de recollir més dades del desplaçament del vessant, dades que poden fer variar el projecte de consolidació de la façana sud. I alhora per la necessitat d'elaborar un pla director.

La creació d'un pla director de tot el conjunt arquitectònic és una demanda que la majoria d'arquitectes que han intervingut en el monestir han suggerit. Al 1992, coincidint amb l'esponsorització de Catalana Occident, Eduard Carbonell, aleshores cap del Departament, ja va anunciar la voluntat d'elaborar-lo. Tanmateix, l'actual director general de Patrimoni, Josep Maria Huguet, —que no ha volgut fer declaracions a EL TEMPS— en l'única feta fins ara públicament sobre l'afar ha dit que no considera necessari el pla director, que el Departament ja coneix al detall la situació del monestir i que actua en conseqüència. **Montserrat Serra**